

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ceylan AKÇA CUPÖLO
Diyarbakır Milletvekili

Ekonomik kalkınmasını inşaat projeleri üzerine kuran bir ülkenin pek tabi yaşayacağı zincirleme sorun alanının başını ekoloji çekecektir. İnşaat ve altyapı malzemesi olarak kullanılan kuma olan talebin hızla artması; kum ocaklarının sebep olduğu habitat tahribatı, biyolojik çeşitlilik kaybı, toprak erozyonu-tortu akışı nedeniyle su kaynaklarının kirlenmesi, nehir yatakları-kıyı alanları ekosistemlerinin istikrarsızlaşması, sel riskinin artması ve doğal su akışının değişmesi gibi çevresel sorunların da hızla artmasına sebep olmaktadır.

Kuma olan talebin hızla artmasının başkaca riskleri ise; kum ocaklarının talep baskısıyla yükselen kâr iştahı, çevresel etki ve ruhsat proseslerinde defacto esnemeler, hükümetlerin ekoloji-ekonomi ikileminde çevrenin hiç tereddütsüz gözden çıkarılması ve kum ocaklarının sebep olduğu girdaplarda yaşanan can kayıpları olarak sıralanmaktadır. Nitekim hemen her yaz serinlemek için Dicle Nehri'ne giren sayısız çocuk ve genç; bu kum ocaklarının yarattığı görünmez girdaplara kapılarak yaşamlarını yitirmektedir. 25 Nisan 2024 tarihinde kum ocakları nedeniyle yaşanan can kayıpları ve adli süreçlere ilişkin Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'a verdiğim soru önergesine cevap dahi verilmeyerek sadece ekonomik büyüme politikalarında değil aynı zamanda yargı politikalarında da çevre ve insanın dikkate alınmadığını göstermektedir.

Çarpıcı doğal güzelliğiyle doğa sporları turizmi potansiyeli taşıyan **Diyarbakır'ın Eğil ilçesi Yatır Köyünde (Şawelya) bulunan kanyon, kaçak kum ocaklarının hedefi olmuş durumdadır.** Şawelya'dan geçen Dicle Nehri'ni kirleten, ağaç kıyımı yapan kum ocaklarının sebep olduğu doğa talanının derhal durdurulmasını talep eden yurttaşlar; piknik yaptıkları alanlarda gün içinde baraj kapaklarının açılmasıyla hızla yükselen su seviyesi ilgili de acil endişelerini aktarmışlardır. Üst üste sıcaklık rekorlarının kırıldığı bölgede yurttaşların serinlemek için gittikleri nehir, kanyon, göl kenarlarının maden şirketlerine satılması, yetkililerin ise sadece "suya girilmemesi" çağrısı yapmaları; ekoloji-ekonomi aksında insanla beraber doğanın yok sayıldığının adeta kanıtı niteliğindedir.

Bu bağlamda:

1. Eğil ilçesi Yatır Köyünde (Şawelya) bulunan kanyonda faaliyet gösteren kaç kum ocağı vardır?
2. Diyarbakır'da Dicle Nehri boyunca faaliyet göstermek üzere halihazırda kaç tane kum ocağı ruhsatludur ve bu ruhsatların verilmesinde hangi kriterler kullanılmaktadır? Çevresel kaygılar ışığında lisansların gözden geçirilmesi veya iptal edilmesi yönünde herhangi bir plan var mı?
3. Diyarbakır'daki kum ocakçılığı faaliyetlerine yönelik çevresel etki değerlendirmeleri ve izleme raporları ne sıklıkla yapılıyor? Bu raporlar kamuya açıklanıyor mu ve şeffaflık nasıl sağlanıyor?
4. Diyarbakır'daki kum ocakçılığı faaliyetleriyle ilgili karar alma süreçlerine yerel toplulukları ve paydaşları nasıl dahil ediyor? Çevresel bozulmadan etkilenen topluluklara ne tür destekler sağlanıyor?
5. Diyarbakır'daki kum ocakçılığı faaliyetleriyle ilgili yerel halktan ve çevreci gruplardan kaç şikayet aldınız? Bu şikayetlere yanıt olarak hangi spesifik önlemler alınmıştır?
6. Diyarbakır'daki Dicle Nehri boyunca kum ocaklarından kaynaklanan erozyonun boyutu hakkında elinizde veri var mı? Diyarbakır'daki kum ocakçılığı faaliyetlerinin çevresel etkilerini değerlendirmek ve azaltmak için ne gibi önlemler aldı? Dicle Nehri kıyılarını kum ocakçılığı faaliyetlerine karşı korumak için hangi spesifik erozyon kontrol önlemleri uygulanıyor?
7. Dicle Nehri'nde son zamanlarda yapılan su kalitesi testlerinin sonuçları nelerdir? Kum ocakçılığı su kalitesini nasıl etkiledi ve daha fazla kirlenmeyi önlemek için ne gibi önlemler alınıyor?
8. Kum ocakçılığının yerel biyolojik çeşitlilik, özellikle de Dicle Nehri ekosistemine bağlı flora ve fauna üzerindeki etkisini belirlemek için hangi değerlendirmeler yapılmıştır?
9. Çevreye verilen zararı en aza indirmek ve sürdürülebilir kum çıkarma uygulamalarını teşvik etmek için ne gibi projeleriniz bulunmaktadır?